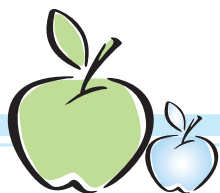

Unaprjeđenje oralnog zdravlja djece i mladih

Zubni je karijes u današnje vrijeme, bez obzira na dobro poznavanje prirode bolesti i moguće mjere prevencije, još uvijek najraširenija bolest civilizacije od koje boluje većina ljudi u svijetu pa tako od 60 do 90% školske djece i gotovo 100% odrasle populacije ima karijes. To ukazuje na velik javnozdravstveni problem kojemu treba pristupiti vrlo ozbiljno, posebno kad se zna da se više od 90% svih bolesti usne šupljine može spriječiti. Od velike je važnosti da se s prevencijom oralnog zdravlja krene što ranije, još u vrtiću, putem edukacije roditelja i djece o pravilnom održavanju oralne higijene, kao i o pravilnom načinu prehrane. Zdrav i lijep osmijeh sigurno nije rezultat visoko sofisticirane stomatološke zaštite, već dobro organiziranih preventivnih aktivnosti i prvenstveno dobre oralne higijene.

Još od 2008. godine vođeni tim smjernicama Nastavni zavod za javno zdravstvo PGŽ (Odjel socijalne i Odjel školske i adolescentne medicine) u suradnji s Klinikom za dentalnu medicinu Kliničkog bolničkog centra Rijeka i Katedrom za dječju stomatologiju Medicinskog fakulteta u Rijeci provode u Primorsko-goranskoj županiji županijski preventivni program unaprjeđenja oralnog zdravlja djece i mladih. To je jedini preventivni program ove vrste u Republici Hrvatskoj koji se kontinuirano provodi već jedanaestu godinu i sustavno se vodi briga o oralnom zdravlju djece i mladih. Programom se nastoji podići svjesnost roditelja i djece o važnosti održavanja pravilne oralne higijene od najranije dobi te redovnog posjećivanja liječnika dentalne medicine s ciljem postizanja dobrog oralnog zdravlja. Obuhvaćeni su svi

šestogodišnjaci i dvanaestogodišnjaci Županije, a i u vrtiće se vraća dobra praksa četkanja zuba gdje djeca u svojim odgojnim skupinama nakon podnevnog obroka peru zube. Poseban naglasak brige o oralnom zdravlju u sklopu provedbe programa stavljen je i na trudnice kao buduće majke koje patronažne sestre educiraju o važnosti brige, kako o zdravlju vlastitih zuba, tako i o zdravlju zuba nerođenog djeteta, odnosno dojenčeta. Programom su obuhvaćena djeca koja upisuju prvi razred osnovne škole, koja ispunjene obrasce oralnog statusa od strane svojih odabranih doktora dentalne medicine donose liječniku školske medicine kao dio zdravstvene dokumentacije za upis u prvi razred osnovne škole (od 2016. godine na nacionalnoj razini prikupljaju se zubne putovnice). Isti se postupak kontrole dječjih zuba

ponavlja u petom razredu kad specijalisti pedodonti odlaze u škole i djeci pregledavaju zube. Osim pregleda učenike se educira o pravilnom provođenju oralne higijene. U sklopu Programa tiskana je edukativna brošura Za zdrav i lijep osmijeh koja se dijeli učenicima upisnicima u 1. razred na sistematskim pregledima, zatim edukativni letak za roditelje predškolske djece, kao i letak za trudnice te bojanka za djecu predškolske dobi. Uzevši upravo šestogodišnjake i dvanaestogodišnjake kao ciljano populaciju, dobiven je uzorak učenika koji po godinama odgovaraju ciljanoj populaciji djece temeljem čije se procjene oralnog statusa procjenjuje oralno zdravlje djece u populaciji.

Zdravi zubi - sretan dječji osmijeh

Pilot projekt Zdravi zubi - sretan dječji osmijeh pokrenut je 2014. godine kao nadogradnja postojećeg programa. U dogovoru s rukovoditeljima predškolskih ustanova u PGŽ roditeljima koji djecu upisuju u vrtić podijeljeni su standardizirani obrasci oralnih statusa kako bi prije upisa posjetili doktora dentalne medicine. Provede se i preventivne aktivnosti u svim vrtićima u županiji kroz edukativne radionice za djecu i roditelje te uvođenjem četkanja zuba u vrtićkom uzrastu djece od 3 do 6 godina.

Osnovni je cilj što ranija sustavna briga o oralnom zdravlju djece. Kroz pet godina provedbe u program je uključeno gotovo više od 90 % vrtića, a 60 % djece vrtićkog uzrasta u PGŽ organizirano četka zube u vrtićima.

Od 2019. godine u program su uključeni i pedijatri kako bi programom u potpunosti bila obuhvaćena predškolska djeca. Cilj je da pedijatri koji brinu o zdravlju djeteta od rođenja, slijedeći međunarodne, europske i hrvatske stručne smjernice, upute dijete na obvezan prvi stomatološki pregled u dobi od 6 do 12 mjeseci. Roditelji dobiju obrazac koji će ispuniti izabrani doktor dentalne medicine, a potom ga vraćaju pedijatru kako bi ih prikupljali i analizirali u NZZJZ PGŽ. Prvi stomatološki pregled stvara naviku i prijateljski odnos s doktorima dentalne medicine kojemu ne valja ići kad je već kasno, kad boli i posjeti postaju traumatični.

U sklopu programa svake se godine obilježava Svjetski dan oralnog zdravlja i Europski dan oralnog zdravlja čija je svrha odaslati javnosti poruku da je rana prevencija karijesa i parodontalnih bolesti najbolji oblik liječenja, a rano promicanje zdravih stilova života najbolja i najisplativija investicija. U širenju zdravstvenih informacija velika su pomoć mediji koji predstavljaju vrlo važnu kariku te mogu uvelike doprinjeti zdravom i lijepom osmijehu djece.

Rezultati programa

Od 2008. do 2019. godine pregledano je 40.670 djece u PGŽ (šestogodišnjaci n=21.164 prosječne dobi 6,5 godina i dvanaestogodišnjaci n=19.506 prosječne dobi 11,5 godina). Odaziv i šetogodišnjaka i dvanaestogodišnjaka kroz sve godine provođenja programa je 83%. Kp/KEP indeks se smanjio s 4,7 na 3,78 (šestogodišnjaci), a s 2,5 na 1,0 (dvanaestogodišnjaci). Udio šestogodišnjaka sa zdravim zubima (KIO indeks) porastao je s 24,6% na 30%, a dvanaestogodišnjaka s 14,8% na 37,3%. Ri indeks porastao je s 19% na 33% (šestogodišnjaci), a kod dvanaestogodišnjaka saniranost trajnih zuba porasla je s 55% na 77%.

Učenici petih razreda u Primorsko-goranskoj županiji imaju zdravije zube, ne samo od ostataka svojih vršnjaka u Hrvatskoj, nego i od dosega kojemu teži Svjetska zdravstvena organizacija! Od 2014. godine kad se program kontinuirano, sveobuhvatno i sustavno počeo provoditi u predškolskim ustanovama, stanje pokazatelja oralnog zdravlja šestogodišnjaka iz godine u godinu se poboljšavao, dok je do tada ostajao na istoj razini (2011. - 2015. kp indeks je bio 4,2, dok je svake sljedeće bio u padu, odnosno 2016. i 2017. iznosio je 4,0, a 2019. je iznosio 3,7.)

Ovakav Program, odnosno model unaprjeđenja oralnog zdravlja, pokazuje se održivim jer se provodi već više od deset godina i polučio je rezultate u vidu poboljšanja oralnog zdravlja djece, kao i mogućnost nadogradnje postojećeg programa kako bi rezultati bili još bolji. U provedbi Programa povezani su svi važni dionici iz različitih profesija koji direktno ili indirektno djeluju, svatko u svom djelokrugu kompetencija, kako bi postigli zajednički cilj, a to je sretan i zdrav osmijeh.

Prim. Helena Glibotić Kresina, dr.med., spec.javnog zdravstva

Nevenka Vlah, univ. mag. sanit. publ.

Nastavni zavod za javno zdravstvo PGŽ
helena.glibotic-kresina@zjzpgz.hr